

Användandet av djur som en del av rehabiliteringen

Sofie Enberg
Johanna Linnstrand

Luleå tekniska universitet

C- uppsats
Arbetsterapi
Institutionen för Hälsovetenskap
Avdelningen för Arbetsterapi

Luleå tekniska universitet
Institutionen för hälsovetenskap
Avdelningen för hälsa och rehabilitering
Arbetssterapeutprogrammet, 180 hp

Användandet av djur som en del av rehabiliteringen – en litteraturstudie

The use of animals as a part of the rehabilitation - a literature study

Sofie Enberg
Johanna Linnstrand

Examensarbete i arbetsterapi 15 hp
Vårterminen 2009
Handledare: Carina Karlsson

Enberg, S., & Linnstrand, J.

Användandet av djur som en del av rehabiliteringen.

The use of animals as a part of the rehabilitation

Examensarbete 15 poäng, Luleå Tekniska Universitet, Institutionen för Hälsovetenskap, 2009.

Sammanfattning

Djur påverkar människors välbefinnande och hälsa på en mängd olika sätt och använts i många andra länder som en integrerad del av klienters vård och rehabilitering. Ökade kunskaper om de positiva hälsoeffekterna har lett till en ökad nyfikenhet bland hälso- och sjukvården även i Sverige och användningen av djur inom vård och rehabilitering har ökat de senaste åren. Syftet med denna studie är att beskriva hur djur kan användas på ett målmedvetet sätt som en del av rehabiliteringen. Litteraturstudien bygger på både kvalitativa och kvantitativa artiklar för att skapa en helhetsbild om kunskapsområdet. Artiklarna har analyserats utifrån Graneheim och Lundman (2004) kvalitativa innehållsanalys i syfte att beskriva det mest karaktistiska i data. Resultatet som framkom visar tydligt att djur, främst hundar, skulle kunna fungera som ett redskap för arbetsterapeuten då hundens närvaro underlättar den sociala interaktionen och erbjuder engagemang i meningsfull aktivitet, så som hundskötsel. Servicehunden erbjuder både trygghet och sällskap samt fysiskt och socialt stöd vilket normaliserar livet för klienten som får ett ökat välmående och självförtroende som i sin tur medför en ökad delaktighet i samhället. Slutsatser som författarna drar är att ett samarbete mellan klient, arbetsterapeut och hund skulle kunna utveckla arbetstmetoderna för arbetsterapeuterna och främja klienters rehabilitering på ett roligt, naturligt och kravlöst sätt.

Keywords: Occupational therapy, wellbeing, Pet Therapy, Service dog, Animal Assisted Therapy, Rehabilitation.

Enberg, S., & Linnstrand, J.

Användandet av djur som en del av rehabiliteringen.

The use of animals as a part of the rehabilitation.

Examensarbete 15 poäng, Luleå Tekniska Universitet, Institutionen för Hälsovetenskap, 2009.

Abstract

Animals affect peoples wellbeing and health in many different ways and uses in many different countries as a integrate part of clients care and rehabilitation. Increased knowledge about the positive health affects has lead to an increased curiosity among health- and medical service also in Sweden and the use of animals within care and rehabilitation has increased in later years. The aim in this study is to describe how animals can be use in a purposeful way as a part of the rehabilitation. The literature study is built at both qualitative and quantitative articles to create an overall picture about the knowledge area. The articles has been analysed on the basis of Graneheim and Lundman´s qualitative content analysis. Who is an adequate method to describe the most important of the data. The result that emerge clearly shows that animals, mainly dogs, can function as a tool to the occupational therapist when the dogs presence makes the social interaction easier and offers commitment in meaningful activity, as dog care. The service dog offers both safety and companionship and also physical and social support that normalize the life for the client who will receive an increased wellbeing and confident that will bring increased participation in the society. The conclusion that the authors have made is that cooperation between the client, dog and occupational therapist can strengthen the occupational therapists role, find new way of working for the occupational therapist and promote clients rehabilitation in a funny, natural and none demanding way.

Keywords: Occupational therapy, wellbeing, Pet Therapy, Service dog, Animal Assisted Therapy, Rehabilitation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Abstract	3
Bakgrund	5
Arbetsterapins filosofi	5
Model of Human Occupation	5
Användandet av djur i vården ur ett historiskt perspektiv	6
Användandet av djur i vården idag	7
Djur som aktivitet och miljö	8
Syfte	9
Metod	9
Design	9
Litteratursökning	9
Analys av data	11
Etiska aspekter	11
Resultat	12
Hundens närvaro skapar kontakt samt utvecklar sociala förmågor och relationer.....	13
Hundens närvaro påverkar upplevelsen av miljön och delaktighet i samhället.....	15
Hundens närvaro leder till ökat engagemang i aktiviteter.....	17
Sammanfattning.....	18
Diskussion	19
Konklusion	20
Metoddiskussion	21
Referenslista	24
Bilaga 1	27

Inledning

Människan har i tusentals år arbetat med och levt nära djur i god samexistens. Fler och fler tidningsartiklar och reportage berättar allt oftare om djurens positiva effekt på människors hälsa och välbefinnande och det har blivit allt vanligare att använda djur i vård och rehabilitering. Författarna har själva ett stort djurintresse och tror på betydelsen av att relationen mellan människa och djur har starka positiva effekter på människans hälsa och välbefinnande. Vi ville därför få en djupare kunskap om hur arbetsterapeuter på ett målmedvetet sätt kan använda djur som en del av rehabiliteringen.

Bakgrund

Arbetsterapins filosofi

Inom arbetsterapi anses meningsfulla aktiviteter kunna främja personers upplevelser och välbefinnande, vilket innebär att de aktiviteter som är meningsfulla utgår från personen och dennes värderingar och intressen (CAOT, 2002). Människan uppfattas och ses som en aktiv och social varelse och utifrån människans aktivitetsutförande har det en stor betydelse för människans hälsa, välbefinnande och livskvalité. Allt eftersom människan deltar i olika aktiviteter så utvecklar och skapar personen sin egen identitet och kompetens. Det sker en dynamisk interaktion i aktivitetsutförandet mellan personen, miljön och aktiviteten (Kielhofner, 2002). Genom att vara delaktiga i olika aktiviteter så skapas personens aktivitetsidentitet, vilket till exempel innefattar en egen känsla av vem personen uppfattar sig vara baserat på de roller och relationer som personen har (Kielhofner, 2008).

Model of Human Occupational

The Model of Human Occupation [MoHo] är en modell som ger arbetsterapeuten en möjlighet att föra ett kliniskt resonemang runt omkring klientens beteende i aktivitet och dysfunktion som kan förekomma i aktivitet (Kielhofner, 1998). Alla olika teoretiska begrepp som finns i MoHo bildar och stärker en förståelse för hur människans aktivitetsutförande organiseras, utförs, motiveras och som påverkas av miljön som finns runt omkring. Samspelet mellan individ och miljö förbättrar människans förmåga, identitet och hur människan uppfattar sig själv. Begreppet aktivitetsmiljö beskrivs som de

platser där interaktionen sker. Miljön innefattar både den fysiska och den sociala miljön, där den fysiska miljön innebär fysiska platser och objekt medan den sociala miljön sammankopplas med samlingar eller grupper av personer där människan deltar i de olika aktiviteter som utövas. Modellen beskriver människan som ett öppet system som innefattar personens motiv, vanor, vilja och utförandefärdigheter som producerar aktivitetsbeteendet. Beroende på personens kön, ålder och vilka behov personen har samt vilka förväntningar omgivningen ställer så ser personens aktivitetsmönster olika ut. Det är viktigt att personen finner en balans mellan sina aktivitetsmönster så att personen känner att de har kontroll över sina aktivitetsmönster och därmed vet hur mycket de orkar med. Det är viktigt att människan finner en balans mellan vila och aktivitet samt att vara delaktiga i sociala sammanhang. Både den sociala och den fysiska miljön och dess roller och vanor är en viktig aspekt för att människan ska finna meningsfullhet i sina aktiviteter och aktivitetsutförande (Kielhofner, 2002). Personer på särskilda boenden har oftast svårt att hantera sin nya roll som vårdtagare, djur kan användas i återskapandet av den gamla rollen eller främja till engagemang i nya roller genom att djuret får agera som en familjemedlem att ta hand om (Velde, 2005). Djurets behov erbjuder möjligheter att vara delaktig i något som ger en mening och en känsla av att ha ett värde och vara betydelsefull. Närvaron av djuret förändrar både den fysiska och sociala miljön vilket främjar till en mer hemlikmiljö och ett positivt socialt samspel med omgivningen samt underlättar interaktionen mellan klient och personal (Ruckdeschel, 2001; Verde, 2005). Sociala färdigheter kan utvecklas tillsammans med arbetsterapeuten och ett djur för att sedan överföra de nya färdigheterna i andra miljöer. Klienten motiveras till fysisk aktivitet som promenader med hjälp av en hund som sällskap (Velde, 2005).

Användandet av djur i vården ur ett historiskt perspektiv

Djur har sedan länge ansetts ha positiva effekter på människans hälsotillstånd och idén att använda djur i syfte att öka människors välbefinnande sträcker sig tillbaka till England och sent 1700 tal. Där användes djur och trädgårdsarbete för att förbättra den institutionella miljön inom psykiatrin (Fine, 2006; Williams, 2008). En grön miljö är nära sammankopplat med djur och beskrivs tillsammans ha en läkande kraft på kropp och själ. Från slutet av 1700-talet och till en bit in på 1900 talet byggdes sjukhus, sanatorium

och mental sjukhus i lummiga, gröna miljöer (Hultman, 2006). Efter första och andra världskriget användes djur vid rehabilitering av soldater med svåra trauman och det sågs ha positiva effekter med minskad isolering och större tillit i kontakten mellan klient och personal (Höök, 2008). Omkring 1960-talet började hundar användas vid behandling av autistiska barn främst med målet att fungera som motivator för de barn som inte var mottagliga för terapi (Fine, 2006; Beck- Friis et al 2007). Servicedjur är individuellt tränade att assistera personer med olika funktionsnedsättning i de aktiviteter de har svårt att utföra självständigt. Redan på 1920-talet började hundar att tränas som ledarhund till blinda och senare kom signalhunden för döva och servicehunden för personer med nedsatt rörelseförmåga (Natrass et al, 2004)

Användandet av djur i vården idag

Idag är användandet av djur inom hälso- och sjukvården och vetenskapen om dess positiva effekt relativt vanligt i USA, men även i Storbritannien, Japan och Australien används djur inom vården. Även Sverige har inspirerats från övriga länder och det börjar uppstå ett visst intresse för att använda djur inom vård och rehabilitering (Norling, 2002). Djur inom vård och rehabilitering kan ha olika uppgifter och användas på olika sätt. Djuret kan användas som sällskap för hemmaboende eller på särskilda boenden och sjukhus som stimulans till individuell eller gruppaktivitet. Djuret kan bo eller komma på besök på de olika vårdinrättningarna (Velde, 2005). Animal Assisted Therapy [AAT] och Pet facilitated therapy är begrepp som används när ett tränat djur arbetar under sin förare som oftast är vårdpersonal. Det finns uppsatta mål och som ingår som en del av klientens rehabilitering eller vård. Det är nära sammankopplat med begreppet animal assisted activity [AAA] som beskrivs som en mer allmän aktivering och har inte samma krav på uppräta mål med aktiviteterna (Fine, 2006; Sellers, 2005; Beck- Friis et al 2007). I Sverige används begreppen vårdhund och terapihund (Beck- Friis et al 2007). Genom AAT kan klientens psykosociala färdigheter som beteende, interaktion och kommunikation tränas men AAT möjliggör även till spontan aktivitet och fysisk träning (Fine, 2006; Malmberg 2008). Det finns även förebyggande aspekter i AAT då det stimulerar till en ökad fysisk aktivitet och gynnar till ett brett socialt nätverk vilket är två viktiga faktorer för att främja/bevara hälsan hos äldre personer (Norling, 2002). Vid AAT

nyttjas det naturliga bandet mellan människa och djur och det är inte ovanligt att djuret får klienten att bli mer motiverad till rehabiliteringen (Beck-Friis, 2007). Vanliga förekommande djur inom AAT är hund och häst men även katt, kanin, akvariumfiskar och delfin används (Norling, 2002). Djuret medför att alla sinnen får medverka, det taktila, lukt, hörsel, syn och rörelsesinnet. Detta medför en realistisk stimulans för lek (Parish-Plass, 2008).

En servicehund lever och arbetar med sin ägare och erbjuder konstant fysisk, mental och emotionellt stöd för sin ägare och servicehundar används främst av personer med fysiska funktionsnedsättningar men i dag har det även uppmärksammats att personer med kognitiva och emotionella svårigheter kan få hjälp av en servicehund.

(Natrass, 2004). Ett utbildat servicedjur så som servicehunden kan hjälpa till att normalisera livet för personer med olika funktionsnedsättningar samt öka personens självständighet i vardagliga aktiviteter (Mader, Hart & Bergin; 1989).

Djur som aktivitet och miljö

Aktiviteter med djur har en god förmåga att tillgodose fysisk, psykisk och social stimulans för människan i alla åldrar och att djuret samtidigt gör miljön lite mer hemligt och inte så institutionsliknande (Norling, 2002). Idag vet man att en stimulerande miljö som inte bara fokuserar på det fysiska utan också ser till hela människans potential är fördelaktiga för människans hälsa. "National Institute for Health and Clinical Excellence" [NICE] rekommenderar användandet av djur i behandlingsprocessen för personer med demens (Williams, 2008). Institutionsmiljöer kan oftast upplevas väldigt monotona och forskare har visat att sjukhus är extremt stressframkallande miljöer (Hultman, 2000). Närvaron av ett djur gör miljön mindre "terapeutisk" och skrämmande och mer normal och spontan. AAT på vårdinstitutioner har visat sig ha breda positiva effekter så som ökad aktivitet och mer gemenskap (Norling, 2002).

Från ovanstående beskrivning framgår det tydligt att djur som en integrerad del av rehabiliteringen har breda positiva hälsoeffekter inom många områden dock finns få studier som beskriver användandet av djur inom arbetsterapeutisk rehabilitering.

Författarna vill därför studera detta område för att få kunskap om hur arbetsterapeuten kan använda djur vid rehabiliteringsinsatser.

Syfte

Syftet med denna litteraturstudie var att beskriva hur djur på ett målmedvetet sätt kan användas som en del av rehabiliteringen vad gäller klientens aktivitetsutförande.

Metod

Enligt Friberg (2006) har varje enskild kvalitativ forskningsstudie ett kunskapsvärde men ett större kunskapsvärde skapas om flera studiers resultat sammanställs, vilket var denna litteraturstudies utgångspunkt.

Design

Utifrån syftet valde författarna att göra en litteraturstudie i form av analys av kvalitativa och kvantitativa artiklar. Enligt Friberg (2006) är analys av artiklar en lämplig metod för att få en överblick över ett kunskapsområde. Data samlades in med hjälp av vetenskapliga artiklar och analyserades utifrån en manifest kvalitativ innehållsanalys med struktur och inspiration från Graneheim och Lundman (2004).

Litteratursökning

Litteraturstudiens resultat grundar sig på vetenskapliga artiklar sökta i databaserna CINAHL, AHMED, PsycInfo och Medline som ansågs relevanta för hälsovetenskap och studiens syfte. Dessa databaser sträcker sig över flera olika professioner inom hälsovetenskap, detta för att författarna ville få en bred kunskap inom området. Sökningarna i databaserna utfördes genom att använda sökorden: ,pet*, animal-assisted therapy*, animal- assisted activity*, human*, occupational therapy*, long term care*, Servicedog* och environment*. För att bredda sökningen och för att få fler träffar användes olika kombinationer av orden. Inklusionskriterierna var att artikeln skulle innehålla djur som på någotvis används som ett behandlingsverktyg inom hälso och sjukvården av vård/rehabiliteringspersonal. Författarna kompletterade sökningen utifrån de funna artiklarnas referenslistor och utförde en manuell sökning. Artiklarna hittades

antingen i fulltext via databaserna eller beställdes via Luleå tekniska universitetsbibliotek. 14 artiklar ingår i studien och de flesta utvalda artiklarna är från utomnordiska länder, främst från USA, och sträcker sig i tiden från år 1993-2008. Artiklarna var både av kvalitativ och kvantitativ sort. Författarna kunde inte begränsa urvalet till att enbart använda artiklar inom ämnet arbetsterapi då tillgången var begränsad. Därför har författarna utökat sin litteratursökning inom andra områden såsom omvårdnad och psykiatri. Inledningsvis hade författarna 34 artiklar men 20 av dessa valdes bort av den anledning att de inte svarade på syftet och för att de inte höll hög kvalitet.

Då en för syftet intressant titel hittades läste författarna vid tillgång artikelns abstract och om det fanns tecken på forskning som besvarade syftet lästes hela artiken igenom för att sedan avgöras om de var relevanta. För att säkerställa kvalitén på de funna artiklarna utgick författarna efter ett antal punkter som enligt Friberg (2006) kan fungera som en utgångspunkt vid granskning av kvalitativa och kvantitativa studier.

- Finns ett tydligt problem beskrivet?
- Finns teoretiska utgångspunkter eller vårdvetenskaplig teoribildning beskriven i bakgrunden?
- Är syftet klart formulerat?
- Är metoden väl beskriven, urvalskriterier och dataanalys?
- Vad visar resultatet, hur har det tolkats?
- Finns etiska aspekter med?
- Finns det en metoddiskussion?

För att få en överskådlig bild av artiklarna skapade författarna en artikelöversikt vilket presenteras i bilga 1.

Analys av data

Den analysmetod författarna valde att följa var Graneheim och Lundman (2004) kvalitativa innehållsanalys. Därför det är en lämplig metod att använda sig utav vid tolkning och analys av en text eftersom processen fångar och beskriver det mest karaktäristiska i data. Enligt Friberg (2006) fås en bra och djup förståelse över studiens väsentliga innehåll genom att läsa text och finna kärnmeningar som identifierar studiens centrala delar. De uttagna meningsbärande enheterna kondenserades och därefter kodades och delades in i olika kategorier av författarna. En manifest innehållsanalys valdes av författarna som läste artiklarna var och en för sig ett flertal gånger och tog ut meningsbärande enheter samt kondenserade enheterna till koder för att sedan gemensamt dela in i kategorier. Varje enskild kategori täcker av en viss del av texten. Totalt resulterade analysen i tre olika kategorier.

Här nedan följer exempel på analysprocessens olika steg (se figur 1).

Figur 1. Exempel på analysprocessen olika steg

Meningsbärande enhet	Kondensering	Kod	Kategori
<i>The presence of a dog helped to instill a comfortable environment</i>	Djurets närvaro skapade en behaglig miljö.	Behaglig miljö.	Hundens närvaro påverkar upplevelsen av miljön och delaktighet i samhället.
<i>The presence of the service dog allowed some parents to spend time with their child and share an activity, such as grooming or petting the dog.</i>	Skötseln av hunden möjliggör till gemensamma aktiviteter.	Hundskötsel som aktivitet	Hundens närvaro leder till ökat engagemang i aktiviteter.

Etiska aspekter

Denna litteraturstudie bygger på tidigare publicerade vetenskapligt material som därmed redan genomgått en etisk granskning och godkännits. Urval av artiklarna och granskning av artiklarna skedde objektivt och resultatet presenterades sanningsenligt oavsett författarnas egna åsikter. Författarna strävade efter att bevara meningsinnehållet på ett så korrekt sätt som möjligt vid översättning av engelska artiklar.

5. Resultat

Nedan följer en beskrivning av de tre kategorierna (se figur 2).

Figur 2. En beskrivning av de sju kategorierna

<ul style="list-style-type: none"> • Hundens närvaro skapar kontakt samt utvecklar sociala förmågor och relationer.	<ul style="list-style-type: none"> • Hundens närvaro påverkar upplevelsen av miljön och delaktighet i samhället.	<ul style="list-style-type: none"> • Hundens närvaro leder till ökat engagemang i aktiviteter.
--	---	---

Nedan följer en övergripande beskrivning av resultatet.

Under analysen framkom att hunden är det djur som främst används inom rehabilitering. Därför kommer författarna att använda sig av begreppet hunden i aktuell studie. Det generella mönstret i den analyserade data visar att hunden som en del av rehabiliteringen medför en holistisk behandling där både fysiska, sociala, psykiska dimensioner tas i beaktning (Adams, Burrows, Spiers, 2008). Att vistas med djuret är även en välbehövlig tillflyktsort från vardagen och som bidrar till ett engagemang i spontana aktiviteter. Djurets närvaro erbjuder även möjlighet till aktiviteter där fysisk kontakt eller beröringen blir till något naturligt och självklart. Flera artiklar belyser att hunden kan används både i gruppaktiviteter och i individuella aktiviteter samt att hunden kan används i många olika miljöer så som i hemmet, sjukhus, särskilda boenden och i utomhusmiljöer (Kawamura et al, 2008; Mallon, 1993; Kovács et al, 2004)

Författrarna har funnit att flera artiklar belyser att hunden används inom många olika områden och i alla åldersgrupper. Dock representerade vuxen, barn och ungdomspsykiatri samt äldrevården de områdena som flitigast använde hundar i syfte att rehabilitera och eller vårda klienten. Vidare visade det övergripandet mönstret i data på att sjuksköterskan och psykologen tillhörde de yrkesprofessioner som intensivast använder sig utav hundar som ett medel i vården och i rehabiliteringen av klienten.

Två artiklar belyser att för att hunden skall kunna användas i aktivitet tillsammans med klienter så är det viktigt att hunden är noga utvald utifrån de egenskaper hos hunden som temperament, ras, storlek och att hunden är utbildad. Det framkom även att de

klienter som inte tidigare hade haft någon kontakt med hundar hade svårare att ta till sig rehabiliteringen där hunden ingick och att få någon effekt av detta (Banks & Banks, 2002; Macauley, 2006).

Hundens närvaro skapar kontakt samt utvecklar sociala förmågor och relationer

Denna kategori beskriver hur hundens närvaro underlättar kontaktskapandet och skapandet av relationer samt utveckling av sociala förmågor.

I ett flertal av artiklarna framkom att hundens närvaro erbjuder möjlighet till fysisk kontakt och beröring som många gånger upplevs som en lugnade och behaglig upplevelse för klienten. Det skapar även en känsla av trygghet för klienten (Bardill & Hutchinson, 1997; Sobo, Eng, Cassidy-Krich, 2006; Churchill, Safaoui, McCabe, Baun, 1999) Den fysiska kontakten/beröringen är en källa till mental och fysisk hälsa samt en länk till att skapa kontakt med verkligheten då den sociala interaktionen ökar (Churchill, Safaoui, McCabe, Baun, 1999) I ett flertal av artiklarna belyses att beröringen av hunden är en viktig del av AAT eftersom att klappa, kela och gosa med hunden kan vara ett attribut för de känslor och ömhet som klienten får och ger i sin hemmiljö men som är svåra att tillgodose i sjukhusmiljöer och liknande. (Bardill & Hutchinson, 1997; Kaminiski, Pellino, Wish, 2002). En artikel beskriver följande;

"You'll always see the children sitting on the couch with their arms around Roxanne. It's soothing for the children, they are always unconsciously petting her when they sit with her. I guess she's a source of affection for them". (Mallon, 1994).

Ett flertal artiklar har visat att djurets närvaro kan utveckla sociala förmågor och kan distrahera negativa tankar och bryta oönskat beteende och spelar en stor roll i upprättandet av ett eftersträvanvärt beteende hos klienterna (Bardill, Hutchinson, 1997; Burrows, Adams, Spiers, 2008). En servicehund kan genom sitt omedelbara gensvar på positivt beteende och behandling hjälpa det autistiska barnet med att bryta det dåliga beteendet och istället rikta sin uppmärksamhet på hunden (Burrows et al , 2008). Klientens förmåga att skapa vänskapsrelationer underlättar med hundens agerande i

mötet med nya människor som inspirerade klienter till att också våga söka kontakt med andra i sin omgivning, klienten kan först utveckla en relation till hunden för att sedan applicera det på andra i omgivningen (Bardill & Hutchinson, 1997; Mallon, 1994). En artikel beskriver följande;

”I learned how easy it is to make friends by watching Graham make friends with each new kid as came on the unit” (Bardill & Hutchinson, 1997).

Ett flertal artiklar beskriver att användandet av djur i rehabiliteringen inspirerar och uppmuntrar till ökad interaktion med omgivningen som socialt samspel och kommunikation, både den verbala och icke verbala kommunikationen ökade. Både bland klienterna men även mellan personal och klienter (Fariman & Huebner, 2001; Churchill et al, 1999; Fick, 1993; Kawamura et al, 2008) I ett flertal av artiklarna framkommer det att många äldre som tidigare haft djur fick ett tillfälle att upprätthålla tidigare roller och minnas livserfarenheter och upplevelser i djurets närvaro. Detta bidrog till att hitta ett spontant samtalsämne vilket i sin tur bidrog till en ökad gemenskap och en förbättrad relation mellan klienter och personal (Banks & Banks, 2002; Churchill et al, 1999; Kawamura et al, 2008). Klienten kände sig mer bekväm, kreativ och nyfiken när hunden närvarade vilket underlättade den social interaktionen (Martindale, 2008; Macauley, 2006, Fick,1993).

I ett flertal artiklar så framkommer det att när en hund används som en del av rehabiliteringen av barn och ungdomar beskrivs hunden oftast av barnen och ungdomarna som en nära vän eller ett syskon vilket bidrar till skapandet av nära relationer och starka band (Sobo et al, 2006; Bardill & Hutchinson, 1997). Men även vuxna klienter knyter starka band till hundar som används vid rehabiliteringen (Kovács et al, 2003). I ett flertal av artiklarna framkommer det att för de klienter som känner sig osäkra och rädda att tala inför andra kan hunden representera en lugn och en god lyssnare som accepterar hur du pratar och för inte vidare det som sagts (Macauley, 2006; Bardill & Hutchinson, 1997). Klienterna uppskattade sessionerna där hunden närvarande och de uttryckte fler känslor med djurets närvaro (Macauley, 2006; Kawamura et al, 2008). I ett flertal av artiklarna framkommer det att detta kan i sin tur

leda till att klienterna känner sig mer motiverade att delta i rehabiliteringen (Martindale, 2008; Kovács et al, 2003; Macauley, 2006).

Hundens närvaro påverkar upplevelsen av miljön och delaktighet i samhället

I denna kategori beskrivs hur närvaron av hunden har en stor betydelse för hur klienten upplever omgivningen samt hur klienten lättare kan hitta strategier att hantera olika situationer med stöd av en servicehund vilket normaliserar livet för klienten och dess familj. Klienten upplever både trygghet och en känsla av säkerhet som leder till en ökad delaktighet i samhället. Vidare beskriver kategorin hur hunden medför en ökad förståelse för klientens behov i samhället.

Ett flertal artiklar beskriver att utformningen av miljön har en stor betydelse för hur vi människor uppfattar och upplever situationen. Hunden har en stor inverkan på miljön och att introducera en hund i sjukhusmiljö och i särskilda boenden erbjuder klienterna en mer familjär och hemliknande miljö. Genom personalens vårdande och kärleksfulla handlingar gentemot djuret får klienten tillit till personalen vilket skapar ett lugn och en trygghetskänsla. Sjukhusmiljön upplevs då som mindre främmande och frambringar en mer normal och behaglig miljö där känslan av oro och ångest minskar och underlättar för klientens sjukhusvistelse (Bardill & Hutchinson, 1997., Fick, 1993., Sobo et al , 2006., Mallon,1994). Hundens närvaro hjälpte till att skapa en trygg och välkommande atmosfär (Mallon, 1994; Macauley, 2006). En artikel beskriver följande;

"When I walked in and saw Graham, that immediately changed my impression of what a Psychiatric unit was" (Bardill & Hutchinson, 1997).

I artiklarna som handlar om servicehundar har författarna funnit att genom stöd från hunden så upplever klienten mer ökad delaktighet i samhället och kan därefter känna sig trygg och få en normal vardag. I ett flertal artiklar så framkommer det att servicehunden bidrar med rutin och trygghet för barnet med autism så att han eller hon lättare kan hantera situationer och hitta strategier som fungerar i främmande miljöer vilket

normaliserar livet för hela familjen. Detta bidrar med ett större självförtroende och självständighet samt en ökad delaktighet i samhället för hela familjen (Burrows et al, 2008). I ett flertal artiklar beskrivs det hur personer med fysiska funktionsnedsättningar även har blivit hjälpt av servicehunden till att normalisera livet genom att utföra fysiska aktiviteter som inte klienten klarar av själv detta bidrar med ett minskat assistansbehov för klienten och en ökad självständighet (Collins et al, 2006; Fairman & Huebner, 2000). I ett flertal artiklar beskrivs det att hunden medför även en större förståelse och acceptans från omgivningen och bara det att hunden är närvarande så flyttas uppmärksamheten och fokus från klienten med funktionsnedsättningen till hunden och omgivningen blir mer nyfiken och får en ökad förståelse för klientens behov. Detta underlättar till en större delaktighet i samhället för många med servicehund (Fairman & Huebner, 2001; Burrows et al, 2008; Collins et al, 2006). En artikel beskriver följande;

” The biggest benefit has been that when you’re out in public, the dog generates empathy and support. I never expected that.”(Burrows, Adams & Spiers, 2008)

En servicehund har en viktig funktion i att förbättra säkerheten för familjer med autistiska barn. Servicehunden fungerar som en extra vårdgivare med sina ögon och sin markering om något är fel. Samt att den med sin närvaro håller barnet lugn i vardagliga aktiviteter vilket underlättar och normaliserar vardagslivet för hela familjen (Burrows et al, 2008). Även för personer med fysiska funktionsnedsättningar har servicehunden betydelse för att den medför ett förändrat liv för klienten som får en trofast kompis i alla lägen och fysisk samt emotionellt stöd vilket ökar upplevelsen av säkerhet (Fairman & Huebner, 2001; Collins et al, 2006). En artikel beskriver;

”Service dogs owners felt safer with their dogs, were approach more often in public and required significantly less physical assistance” (Fairman & Huebner, 2001)

Hundens närvaro leder till ökat engagemang i aktiviteter

Denna kategori beskriver hur hunden erbjuder möjligheter till ökat engagemang i spontana aktiviteter såsom lek och hundskötsel samt att hunden kan utgöra ett stöd för

föräldrarna. Dessa aktiviteterna erbjuder även klienten att få dela gemensamma erfarenheter och upplevelser med andra samt känna sig behövd och ansvarstagande.

Genom att hunden kan vara en källa till spontan lek som aktivitet så bidrar det till att klienten blir mer delaktig i sina aktiviteter och upplever mer meningsfullhet. Ett flertal artiklar beskriver att leken är en spontan aktivitet som kan fungera som en distraktionskälla för klienten. Tankar på sjukdom, hemlängtan och ensamhet distraheras när klienten uppmärksammar och fokuserar på djuret (Sobo et al, 2006; Kawamura et al, 2008). Ett flertal artiklar beskriver att hunden erbjuder möjligheter till aktiviteter som att utöva tricks och andra konster som hunden kan tränas att utföra. Ett flertal av artiklarna påvisade att bara att klappa, gosa samt prata med hunden möjliggör till engagemang i aktivitet för klienten. När klienten befinner sig på sjukhuset eller på boendet så finns hunden där som kan aktivera klienten så att dem har någonting att göra (Sobo et al, 2006; Bardill & Hutchinson, 1997; Kawamura et al, 2008). Ett flertal artiklar beskriver att leken är en viktig aktivitet för barnen men även för vuxna då djuret möjliggör till spontanitet och engagemang vilket normaliserar livet för de klienter som är på sjukhus eller annan vårdinrättning (Kaminiski et al, 2002; Sobo et al, 2006). I ett flertal artiklar så framkommer det att aktiviteter som att ta och klappa på djuret sker på klienternas egna initiativ och barn som hade djur i sin närvaro var gladare och ville leka mera än barn som inte hade djur i sin närvaro. Aktiviteterna med djuret erbjuder flera möjligheter till fysisk kontakt/beröring vilket bidrog till en bättre sinnesstämning hos barnen (Kaminiski et al, 2002). Ett par artiklar beskriver att många föräldrar kände mindre dåligt samvete över att inte alltid kunna vara hos sitt barn när barnet vistades på sjukhuset och att föräldrarna visste att deras barn fick delta i de aktiviteter som barnet uppskattade, som lek eller gos med djuret (Sobo et al, 2006; Kaminiski et al, 2002).

I ett flertal av artiklarna framkom att hundens behov av att bli omhändertagen möjliggör till aktiviteter som bidrar till erfarenheter av dagliga rutiner och en känsla och upplevelse av att få vara ansvarstagande och behövd. Hundskötsel som meningsfull aktivitet är inte bundet till något specifikt kön och passar därför utmärkt som en träningsgrund till att utveckla dessa förmågor även hos pojkar (Mallon. 1993; Burrows, et al, 2008). I ett

flertal av artiklarna har författarna sett ett samband med skötsel av djur som bidrar till att det skapas nya roller som djurskötare. Klienten får stor betydelse för djurets skötsel vilket innebär att det bygger upp ett självförtroende och en känsla av ansvar samt att vara behövd hos klienten (Burrows et al, 2008; Kawamura et al, 2008; Collins, et al 2006) Klienten får uppleva känslan av att kunna kontrollera situationen och en stolthet i att lyckas samt att vara betydelsefull för hundens fostran och välmående (Kawamura et al, 2008; Bardill & Hutchinson, 1997). I ett par artiklar så beskrivs att aktiviteter med hunden såsom hundskötsel bidrar till att utveckla klientens sinnen och känslor för att vårda och sköta om en annan varelse (Mallon, 1994). Även klientens motoriska färdigheter kan utvecklas och rörelserna bli mer kontrollerade genom lek och skötsel av hunden. Hundskötsel såsom mata, borsta och klappa hunden möjliggör till delaktighet i meningsfulla aktiviteter som erbjuder klienter att uppleva och dela gemensamma aktiviteter och att få gemensamma erfarenheter (Burrows et al, 2008).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis framkommer det att med hjälp av hunden som ett stöd i rehabiliteringen så möjliggörs delaktighet i meningsfulla aktiviteter, såsom hundskötsel och lek som aktivitet tillsammans med hunden. Nya roller utvecklas i och med engagemang i dessa aktiviteter tillsammans med hunden. Hundens närvaro bidrar med att klienten upplever en mer behaglig och trygg miljö, vilket resulterar i att klienten lättare kan fokusera på sina aktiviteter och den sociala interaktionen med andra människor ökar. Klienten kan även utveckla starka band till hunden vilket i sin tur kan motivera klienten att delta i rehabiliteringen och underlätta relationskapandet till personalen. Hundens närvaro skapar trygghet och stöd för klienten vilket normaliserar livet för klienten och som får en ökad delaktighet i samhället.

Diskussion

Resultatet i denna studie bygger på studier som är gjorda av andra professioner än arbetsterapeuter och deras användande av hund i vård och rehabilitering. Författarna kommer att utifrån sin arbetsterapeutiska kunskap och genom arbetsterapeutisk teori att

sammankoppla det funna resultatet från andra professioners användande av hund och utifrån författarnas kunskap i ämnet arbetsterapi diskutera hur arbetsterapeuten skulle kunna använda sig av hund på ett målmedvetet sätt inom rehabiliteringen. De intressantaste fynden ur en arbetsterapeutisk vinkel som författarna funnit kommer att lyftas fram nedan.

I resultatet framgår det att djurets närvaro bidrar till att skapa en mer trygg och mindre skrämmande miljö för klienten. Vilket i sin tur skapar en lugn atmosfär och en ökad tillit till personalen. Detta tolkar författarna som att djurets närvaro underlättar skapandet av den terapeutiska relationen mellan klient och arbetsterapeut. Sellers (2005) menar att AAT är en effektiv intervention då djurets närvaro får terapeuten att verka mindre skrämmande vilket skapar en bra grund att bygga en relation på. I resultatet framgår det även att klienterna skapar starka band och vänskapsrelationer till hunden, detta framgick tydligast i studierna som var gjorda på barn men det påvisades även i studier där klienten led av schizofreni och i studier där klienten var boende på ett äldreboende eller liknande. Enligt Cole och Gawlinski (2000) kan människa och hund skapa lika starka känslomässiga band som de band som skapas mellan människa och människa vilket kan utnyttjas i rehabiliteringssyfte. Således skulle arbetsterapeuten kunna använda hund för att skapa en trygg och avslappnad miljö samt till att skapa relation till klienten detta för att främja ett bra samarbete.

Författarna har sett att servicehunden med sin närvaro kan bidra med både fysisk och socialt stöd för klienten. Detta leder till att klienten känner sig trygg och blir mindre beroende av assistans från andra och blir mer självständig. Enligt Modin (2000) var syftet med att ha servicehund som en intervention att öka självständigheten men även som ett sällskap för klienten. Kilehofner (2002) menar att både den sociala och den fysiska miljön har stor inverkan på klientens aktivitetsutförande. Eftersom servicehunden utgör både social och fysiskt stöd vill författarna lyfta fram att servicehunden är en betydelsefull intervention för klienten. Servicehunden kan genom sitt stöd till klienten medföra att klienten upplever säkerhet och vågar och kan vistas i varierande aktivitetsmiljöer, klienten känner sig trygg och säker vilket i sin tur medför en ökad

delaktighet i samhället. I aktuell studie har det framkommit att i aktiviteter som hundskötsel skulle arbetsterapeuten kunna finna stöd i hunden då den möjliggör till engagemang i meningsfull aktivitet och att själva aktiviteten hundskötsel utvecklar klientens färdigheter samt utvecklar nya eller upprätthåller gamla roller, skapar vanor och rutiner, vilket skapar ett aktivitetsmönster. Detta kan författarna koppla till Kielhofner (2002) genom att klienten har egna behov av att utföra meningsfulla, ändamålsenliga och njutbara aktiviteter som medverkar till att skapa roller, vanor och rutiner i vardagen.

I aktuell studie har författarna sett att det framförallt är sjuksköterskan som arbetar med hundar som en del av vården och rehabiliteringen av klienten. Detta stöds även av Hooker, Freeman och Stewart (2002) som skriver att just sjuksköterskan är den profession som arbetar mest med att införa hundar i vården och rehabiliteringen. Författarna drar slutsatsen att om fler studier hade funnits där arbetsterapeuten bedrivit forskning inom aktuellt område så skulle ett annat resultat ha framkommit. Ett tänkbart resultat utifrån det författarna fått fram i aktuell studie är att om arbetsterapeuter skulle bedriva forskning inom aktuellt område så skulle en annan vinkel träda fram, mer om delaktighet i meningsfull aktivitet och även om klientens aktivitetsmönster skulle finnas. Författarna anser att användandet av djur, främst hundar, på ett målmedvetet sätt som en del av klientens rehabilitering är en ny men bra metod för arbetsterapeuten men att det behövs mer forskning av arbetsterapeuter inom det aktuella området för att få en djupare kunskap om området ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv.

Konklusion

Olika yrkesgrupper använder hund utifrån sin profession och för arbetsterapeuten så kan hundar bidra till att öka klienternas delaktighet i meningsfull aktivitet. För trots att metoden är densamma mellan olika professioner så är det faktiskt så att målet som sätts upp är beroende av vilken profession som är delaktig. Arbetsterapeuten kan använda hunden för att skapa delaktighet i meningsfull aktivitet vilket skapar roller, vanor och rutiner i vardagen för klienten. Vilket kan utveckla ett positivt aktivitetsmönster hos klienten. Om arbetsterapeuter använde hundar som en del av rehabiliteringen så skulle det kunna ge klienten ökad motivation samtidigt som hunden kan skapa en trygg och

behaglig miljö som lugnar klienten och tar bort onödig spänning, stress och även ångest. Klienten behöver då aldrig vara orolig för att bli ignorerad eller känna krav från hunden som klienter ibland kan uppleva från människor. Detta skulle kunna underlätta för arbetsterapeuten att lättare nå fram till sin klient och att lättare kunna förstå klientens mål med sin rehabilitering. Stöd från en servicehund medför att klienten känner sig säker och trygg vilket underlättar för delaktighet i samhället. Att titta på det valda kunskapsområdet ur ett arbetsterapeutiskt perspektiv efter sammanställt forskning från olika professioner är tidigare aldrig genomfört och författarna menar att det är viktigt att belysa denna vinkling som utgångspunkt för att få en djupare kunskap kring området samt till fortsatt forskning.

Metoddiskussion

Föreliggande studie har genomförts i form av en litteraturstudie av den orsaken att författarna eftersträvade att få en djupare kunskap om hur djur kan användas som en del av rehabiliteringen. Författarna har valt att arbeta efter Friberg (2006) för att få en struktur i utformningen av studien och över arbetssättet. En litteraturstudie är en lämplig metod för att få en djupare kunskap och översikt inom ett specifikt kunskapsområde. Det valda ämnet är relativt nytt och utforskat därför har författarna inte kunnat begränsa urvalet av artiklar till ett specifikt årtal eller till bara arbetsterapeutisk forskning på grund av att det leder till ett för smalt kunskapsområde. I de valda artiklarna som författarna funnit framgår det inte huruvida arbetsterapeuten kan använda sig av djur i rehabiliteringen. Därför har författarna breddat sin litteratursökning och därmed använt fyra olika databaser för att finna relevanta forskningsstudier ur olika professioners perspektiv. Detta för att få en bred och djup kunskap om kunskapsområdet. Författarna har även gjort en artikelöversikt för att på ett enklare sätt kunna skapa en överskådlig bild av de valda artiklarna.

Författarna har använt sig av både kvalitativa och kvantitativa forskningsstudier vilket författarna ser som en styrka eftersom att det ger en helhetsbild på området. Begreppet trovärdighet används inom kvalitativ forskning som överensstämmer med Graneheim och Lundman (2004) som då omfattar kvalitetskriterierna, tillförlitlighet, pålitlighet och

överförbarhet. *Tillförlitlighet* lyfter fram forskningsfokus och riktar in sig på hur väl data- och analysprocesser lägger sitt fokus på det centrala som är valt. I detta precisa fall så har det ägt rum genom seminarier tillsammans med examinator och andra kursdeltagare men även genom ett flertal handledningstillfällen tillsammans med författarnas handledare. Enligt Graneheim och Lundman (2004) så belyses och beskrivs begreppet *pålitlighet* om att datainsamling och analys ska ske enligt rådande regler och bestämmelser av den anledning att det ska finnas möjlighet för en studie att upprepas. Detta fall har pålitlighet kunnat säkras genom att författarna skapat en promemoria och en arbetsplan för aktuell datainsamling som väglett arbetet med studien. Begreppet *överförbarhet* handlar enligt Graneheim och Lundman (2004) om att det som är tänkt som ska undersökas har blivit undersökt, att resultaten påvisar att de är sanningsenliga och i vilken omfattning resultaten skulle kunna omplaceras till andra områden. Detta är upp till läsaren att bestämma men läsarens avgörande kan underlättas om författarna har gjort utförliga metodbeskrivningar.

Författarna utgick ifrån att artikeln ska innehålla djur som på något sätt används som ett behandlingsverktyg inom hälso och sjukvården av vård/rehabiliteringspersonal. Då en för syftet intressant titel läste författarna vid tillgång artikelns abstract och vid tecken på forskning som besvarade syftet läste författarna hela artiklarna för att sedan avgöra om artiklarna var relevanta. Med utgångspunkt från Fribergs (2006) rekommendationer kompletteras därefter sökningen med en manuell sökning utifrån de funna artiklarnas referenslistor. Artiklarna kunde finnas antingen i fulltext via databaserna eller att författarna var tvungna att beställa artiklarna via Luleå tekniska universitetsbibliotek. För att säkerställa kvalitén på de funna artiklarna utgick författarna efter ett antal punkter som enligt Friberg (2006) kan ställas vid granskning av kvalitativa och kvantitativa studier. Ett stort antal artiklar uteslöts vid det första urvalet från abstraktet. Det kan anses möjligt att någon relevant artikel har missats, trots att författarna har försökt att undankomma detta eftersom båda författarna har läst samtliga abstrakt och även reflekterat och diskuterat artiklar för urval. Alla artiklar som författarna hittat var skrivna på engelska vilket då kan göra urvalet ännu svårare även när författarna anses besitta goda kunskaper inom det engelska språket.

Den analysmetod författarna valde att följa var Graneheim och Lundman (2004) kvalitativa innehållsanalys. Författarna ansåg att detta är en lämplig metod att använda sig utav vid tolkning och analys av en text därför det fångar och beskriver det karaktäristiska i data. Mönstret i data identifieras, kodas och kategoriseras. Detta har gett författarna ett strukturerat arbetssätt för analys genom att arbeta med meningsbärande enheter som till en början enskilt har analyserats och tagits ut av författarna för att senare tillsammans enas om kategorier, vilket lett till att pålitligheten har kunnat stärkas i denna studie. Kategorisering har författarna strukturerat upp tillsammans och diskuterat med handledaren för att kunna stärka studiens pålitlighet.

Tillkännagivande

Författarna vill framföra ett stort tack till handledare Carina Karlsson för god handledning, god uppmuntran samt det stöd hon bidragit med under examensarbetets gång.

Referenslista

* Banks, MR., Banks, W. (2002). The effect of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities. *Journal of Gerontology. Medical Sciences*, 57, (7), 428-432.

* Bardill, N., Hutchinson, S. (1997). Animal- Assisted Therapy With Hospitalized Adolescent. *Journal of Communication Disorders*, 10,(1), 17-24

Beck-Friis, B., Strang, P., Beck-Friis, A. (2007). *Hundens betydelse i vården – erfarenheter och praktiska råd*. Stockholm: Gothia Förlag AB

Brodie, S. J. & Biley, F. C. (1999). An exploration of the potential benefits of pet-facilitated therapy. *Journal of Clinical Nursing*, (8) 4, 329.

* Burrows, K., Adams, C., Spiers, J. (2008). Sentinels of Safety: Service Dogs Safety and Enhance Freedom and well-being for Families with autistic Children. *Qualitative Health Research*, 18, (12), 1642-1649

Canadian Association of Occupational Therapy [CAOT]. (2002). *Enabling occupation – An occupational therapy perspective*. Toronto: CAOT Publication ACE.

* Churchill, M., Safaoui, J., McCabe, B., Baun, M.(1999). Using a Therapy Dog to Alleviate the Agitation and Desocialization of People With Alzheimer's Disease. *Journal of Psychosocial Nursing*, 37, (4), 16-22

Cole, K.M. & Gawlinski, A. (2000). Animal-assisted therapy: the human-animal bond. *American Journal of Critical Care*, 11(1), 139-149.

* Collins, DM., Fitzgerald, S., Sachs-Ericsson, N., Scherer, M., Cooper, R., Boninger, M. (2006). Psychosocial well-being and community participation of service dog partners. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 1, (1-2), 41-48

* Fairman, SK., Huebner, RA. (2000). Service Dogs: a Compensatory Resource to Improve Function. *Occupational Therapy in Health Care*, 13, (2), 41-52.

* Fick, K. (1992). The Influence of an Animal on Social Interactions of Nursing Home Residents in a Group Setting. *The American Journal of Occupational Therapy*, 47, (6), 529-534.

Fine, A. (2006). *Handbook on animal assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice*.^{2ed} San Diego: Academic Press.

Friberg, F. (2006). *Dags för uppsats – Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.

Graneheim, U.H., Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 24, 105-112.

Hooker, S., Holbrook- Freeman, I., Stewart, P. (2002). Pet Therapy Research: A Historical Review. *Holist Nurs*, 17, (1), 17-23

Hultman, Sven-G (2006). *Natur i vården. Grön terapi och rehabilitering en naturlig del av framtidens hälso- sjukvård?* Landstinget i Uppsala län.

Höök, I. (2008) Vårdhund väcker känslor till liv. *Äldreomsorg* 2, 42-44.

* Kaminiski, M., Pellino, T., Wish, J. (2002). Play and Pets: The Physical and Emotional Impact of Child-Life and Pet Therapy on Hospitalized Children. *Children's Health care*, 3 (4), 321-335

* Kawamura, N., Niiyama, M., Niiyama, H. (2009). Animal-Assisted Activity Experiences of Institutionalized Japanese Older Adults. *Journal of Psychosocial Nursing*, 47, (1), 41-47

Kielhofner, G. (2002). *A Model of Human Occupation: Theory and Allication* (3rd ed.) Baltimore: Williams & Wilkins.

Kielhofner, Gary (2008). *The Model of Human Occupation: Therory and application*. Fourth Edition. Baltimore, MD: Lippincott Williams and Wilkins

* Kovács, Z., Rózsa, S., Kis, R., Rózsa, L. (2004). Animal-assisted therapy for middle-aged schizophrenic patients living in a social institution. A pilot study. *Clinical Rehabilitation* 18, 483-486

* Macauley, B. (2006). Animal-assisted therapy for persons with aphasia: A pilot study. *Journal of rehabilitation Reasearch & Development*, 43, (3), 357-366.

Madder, B., Hart, L., Bergin, B. (1989). Social acknowledgments for Children with Disabilities: Effects of Service dogs. *Child Development*, 60, 1529-1534.

* Mallon, G. (1994). Some Of Our Best Therapists Are Dogs. *Child & Youth Care Forum*, 23, (2), 89-101

Malmberg, K. (2008). *Utövande arbetsterapeuters syn på Animal-assisted therpy inom svensk arbetsterapi*. Hälsohögskolan Jönköping avdelningen för rehabilitering.

* Martindale, B. (2008). Effect of animal-assisted therapy on engagement of rural nursing home residents. *American Journal of Recreation Therapy*, 7, (4), 45-53

Modin, S. (2000). Service Dogs as interventions: State of the Science. *Rehabilitation Nursing*. 25,(6), 212-218.

Natrass, K., W, Davis., O'Brien, S., Patronek, ., MacCollin, M. (2004). In Puppy love: How an assistance dog can enhance the life of a child with a disability. *Contemporary Pediatrics*, vol 21(1) 57-61

Norling, I. (2002). *Djur i vården. Om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet, egenvård och oberoende, avlasta och förbättra vård och omsorg, sänka vårdkostnader och förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö.* Sektionen för vårdforskning vid Sahlgrenska universitetssjukhuset.

Parish-Plass, N. (2008). Animal –Assisted Therapy with Children Suffering from Insecure Attachment Due to Abuse and Neglect: a Method to Lower the Risk of Intergenerational Transmission of Abuse?. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, vol 13(1): 7-30

Ruckdeschel, K., Van Haitsma, K. (2001). Live –in Animals and Plants on Nursing Home residents: A Pilot Longitudinal Investigation. *Alzheimer's Care Quarterly*, 2(4): 17-27.

Sellers, D. (2005). The Evaluation of an Animal assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care. *Activities, adaptations & aging*, 30, (1), 61-77

* Sobo, E., Eng, B., Kassity-Krich, N. (2006). Canine Visitation (pet) Therapy Pilot Data on Decreases in Child Pain Perception. *Journal of Holistic Nursing*, 24, (1), 51-57.

Velde, B., Cipriani, J., & Fisher, G. (2005). Resident and therapist views of animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. *Australian Occupational Therapy Journal*, 52, 43-50

Williams, E. (2008). Dog visitation therapy in dementia care: a literature review. *Nursing older people*, (20), 8, 31-35.

Winkle, M., Goode, J. (2008). Animal Assisted Therapy and Nature. *AOTA*, 22, 22-24

* Dessa artiklar ingår i resultatet.

Bilaga 1

Författare & Årtal	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Churchill, M., Safaoui, J., McCabe, B.W., Baun, M.M. (1999).	Using a Therapy Dog to Alleviate the Agitation and Desocialization of People With Alzheimer's Disease.	Att undersöka effekten av en terapihund för en minskad oro och ökat socialt samspel hos personer med Alzheimers sjukdom eller liknande diagnos samt att förändringarna i det sociala samspelet var relaterat till graden av demens.	Kvalitativ studie. Observation av deltagarna som filmades både med och utan hund. Mätinstrument användes. Ett strategiskt urval gjordes där 28 personer boendes på ett särskilt boende med Alzheimer eller liknade diagnos ingick. Medelåldern var 83,8 år.	Sammanlagt så deltog 32 personer i studien varav 21 var kvinnor och 7 män. Effekten som terapihunden bidrog med för personer med Alzheimers var att personerna började le, se framemot händelser och förbättrade sin verbala förmåga med hjälp av terapihunden.
Kaminski, M., Pellino, T., Wish, J. (2002).	Play and Pets: The physical and Emotional Impact of Child-Life and Pet-Therapy on Hospitalised Children	Att se hur lek och djurterapi påverkar barnens sinnestämning samt hur blodtryck och puls påverkas.	Kvantitativ studie. Två grupper. En med AAT som filmades och en med lekterapi. Barn, Föräldrar och personal fick skatta barnens sinnestämning på en skala och blodtryck, puls mättes före och efter sessionerna resultatet analyserades sedan. 70 inlagda barn deltog i studien från 5 år och uppåt. Olika diagnoser. Analysen är beskriven.	Barnen fick oftast en förbättrad sinnestämning efter att de deltagit i djurterapi. Föräldrar och personal uppskattade att barnens sinnestämning förbättrades betydligt mer vid deltagande av djurterapi än vid den tidigare terapin. Föräldrarna tyckte att deras barn var gladare efter att barnen deltagit i djurterapi i grupp.

Kovács, Z., Kis, R., Rózsa, S & Rózsa, L. (2004).	AAT for middle-aged schizophrenic patients living in a	Att fastställa om AAT är effektivt i rehabiliteringen av klienter med	Kvantitativ studie där sju klienter med diagnosen schizofreni deltog. De fick 50 min	Vid analysen av insamlad data så framkom det att varje deltagande
---	--	---	--	---

	social institution. A pilot study.	schizofreni boendes på en institution.	långa sessioner i AAT/vecka i nio månader. Instrument (ILSS) användes för att mäta klienternas färdigheter analys utifrån statistik metod (t-test).	hade förbättrat sitt muntliga språk, och aktiv inläring av nya aktiviteter efter rehabilitering med AAT. AAT hjälpte även deltagarna att förbättra deras förmåga att kommunicera.
Mallon, G. (1994)	Some of Our Best Therapists Are Dogs.	Att analysera för och nackdelar med att introducera hundar på en gruppbostad för barn och ungdomar med psykosociala problem.	Kvalitativ studie där barnskötare, barn och övrig personal deltog och intervjuades i djupgående intervjuer, frågeformulär, observerades samt poesi- böcker och dagböcker från barnen användes som datainsamlingsmetod.	Fördelar som kom fram med att introducera hundarna var bland annat att barnen blev lugnare, fick trygga relationer tillsammans med hundarna och att barnen fick lära sig att ta ansvar över hunden. Det enda negativa som framkom av att introducera hundar på gruppbostraden var att det alltid är en risk att introducera djur tillsammans med barn som varit utsatta för våld av något slag och att det kan finnas en risk att djuret får illa.
Sobo, E. J., Eng, B., Kassity- Krich, N. (2006).	Canine Visitation (Pet) Therapy: Pilot Data on Decreases in Child Pain Perception.	Att undersöka effekten av djurterapi vid smärtupplevelse och smärthantering hos barn inlagda på sjukhus.	Kvalitativ studie där 25 barn med postoperativ smärta i åldern 5-18 år deltog. Undersökning före och efter sessionerna med djuret, observation av interaktionen mellan barn och djur samt intervju. Sammanställdes och bildade olika teman.	Det som framkom genom studien var att hunden förhindrar distraction från smärtsituationer för barnen, hunden tillför glädje och njutning, hunden är underhållande och hunden påminner barnen om hemmiljö. Barnen tyckte om

				närkontakt med hundarna, hunden var ett sällskap, hunden hade lugnande effekt hos barnen och hunden lindrade smärtan.
Burrows, K. E., Adams, C., Spiers, J. (2008).	Sentinels of Safety: Service Dogs Ensure Safety and Enhance Freedom and Well- Being for Families with Autistic Children.	Att undersöka betydelsen av att ha en servicehund i familjer med autistiska barn.	Kvalitativ studie där observation av 10 autistiska barn 4,5-14 år. Hembesök och semistrukturerade intervjuer med föräldern som var hundföraren. Dokument för beteendemönster upprättades. Analys efter kvalitativ innehållsanalys.	Efter analys av semistrukturerade intervjuer med föräldrarna så framkom det att genom att använda sig av en servicehund så förbättrades barnens frihetskänsla, vissa sysslor i hemmet underlättades och det blev enklare för familjen att utöva familjära aktiviteter. Det sociala kontaktnätet förbättrades, där närvaron av hunden förhindrade medvetenheten om autism. Förhållandet mellan föräldern, barnet och servicehunden fortsatte hela tiden att utvecklas.
Fairman, S., Huebner, R. (2001).	Service dogs: A Compensatory Resource to Improve Function.	Att undersöka betydelsen av servicehundar för personer med funktionsnedsättning ur ett arbetsterapeutiskt fokus.	Kvalitativ studie där 202 personer med servicehund deltog. Åldern varierade mellan 31-40. Intervju med både öppna ostrukturerade frågor och strukturerade frågor.	Ägarna rapporterade att servicehundarna assisterade dem i 28 funktionella uppgifter, hjälpte dem att känna sig trygga och säkra, ökade deras sociala interaktioner och minskade deras psykiska assistans av andra människor.

				Problem med servicehundarna inkluderade svårigheter med försörjning av hundarna och offentlighetens synsätt på hundarnas roll som assistent till ägarna.
Banks, M., Banks, W. (2002).	The Effect of AAT on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities.	Att undersöka effekten av AAT och minskad ensamhet på ett äldreboende.	Kvantitativ studie med bedömningsinstrument och kontrollgrupp. Ena gruppen fick AAT 30 min/vecka. Resultatet analyserades med statistiska test.	Äldre människor önskar att de hade djur för att inte behöva känna sig ensamma. AAT påvisade sig ha god effekt för att minska ensamheten på ett äldreboende.
Kawamura, N., Niiyama, M., Niiyama, H. (2008).	AAA Experiences of Institutionalized Japanese Older Adults.	Att undersöka hur AAA upplevs av äldre människor boendes på ett särskilt boende samt undersöka inertaktionen mellan de äldre och djuret.	Kvalitativ studie där åtta äldre kvinnor boendes på ett äldreboende deltog. Insamling av data var genom intervju och studien hade ett fenomenologiskt analys fokus. Deltagarna fick AAA sessioner två gånger i mån i två år.	6 olika teman kunde tydligt ses i resultatet av studien. Det första temat var positiva känslor om hundar där det framkom att hunden frambringade positiva känslor hos äldre och att deltagarna i studien såg framemot att träffa hundarna. I det andra temat så innefattade det att äldre fick bättre självförtroende när det spenderade tid tillsammans med hunden. Det tredje temat innefattade att äldre kunde minnas tillbaka till gamla minnen med hjälp av hunds närvaro. Det fjärde temat innefattade att

				<p>äldre som kände stress lättare kunde få en paus från den dagliga rutinen och slappna av. Det femte temat innefattade att de äldre lättare fickkontakt med andra äldre med hjälp av hundens deltagande. Det sjätte temat innefattade ökad kommunikation med volontärer där de äldre kunde använda sin tid till att interagera med hundarna som en tillfällighet till att kommunicera med volontärerna.</p>
<p>Collins, D., Fitzgerald, S., Sachs-Ericsson, N., Scherer, M., Cooper, R., Boninger, M. (2006).</p>	<p>Psychosocial well-being and community participation of service dog partners.</p>	<p>Att undersöka om innehavandet av servicehund främjar till ett ökat välbefinnande och delaktighet i samhället.</p>	<p>Kvantitativ studie med 152 deltagare. En kontrollgrupp utan service hund och en grupp med servicehund. Alla fick fylla i frågeformulär. Data analyserades utifrån statistiska analysmetoder.</p>	<p>Psykosocialt utmärkande beteende avvek inte signifikant mellan dom parter som använde sig av med eller utan servicehundar. Emellertid så påvisade de deltagare som använde sig av servicehundar att ha bättre positiva effekter och ökat välbefinnande och delaktighet i samhället.</p>
<p>Fick, K. (1992).</p>	<p>The Influence of an Animal on Social Interactions of Nursing Home Residents in a Group Setting</p>	<p>Att undersöka effekten av en hunds närvaro i sjukhusmiljö och hur det påverkar den sociala interaktionen.</p>	<p>Kvalitativ studie där 36 deltagare från ett äldreboende deltog och observerades och filmades när de under fyra veckor fick en gång/vecka delta i gruppsession med fokus på socialinteraktion och där hunden närvarade.</p>	<p>Studien visar att hundens närvaro hade positivt inflytande för att en grupp i gruppterapi lättare når sina uppsatta mål genom att öka deltagarnas sociala</p>

				interaktioner. På så vis så ökar detta det sociala klimatet i sjukhusmiljön. Hundarnas deltagande i grupp terapi bidrog med att deltagarna lättare samtalande med varandra.
Martindale, B. (2008).	Effect of animal-assisted therapy on engagement of rural nursing home residents.	Att undersöka vilken effekten AAT har på klientens beteende och sinnesstämning.	Kvantitativ studie med 20 deltagare från äldreboenden. Kontrollgrupp och experimentgrupp ingår. Medelåldern var 78.9 år och med en mix av fysiska och kognitiva nedsättningar. Observationsschema, tre skalor som mätte sinnesstämning, engagemang och tillfredsställelse före, under och efter varje session som insamling av data. Statistisk analys med t-test.	AAT visade sig att markant minska passiva beteenden och markant förbättra dålig sinnesstämning hos klienterna. Den traditionella gruppterapi med återhämtning av krafter påvisade även förbättringar hos klienterna.
Bardill, N., Hutchinson, S. (1997).	AAT with Hospitalized Adolescents.	Att titta på betydelsen av djurterapi i rehabiliteringen av hospitaliserade ungdomar.	Kvalitativ studie där 30 ungdomar i åldern 11-18 år inlagda för psykiska problem deltog. Intervjuer, (15 av deltagarna) dagböcker, patientjournaler, personrapporter samt noteringar från observationer utgjorde datainsamlingen och som sedan analyserades.	I studien så har det framkommit att patienter och familjer kunnat erhålla en känsla av hemmiljö vid den hospitaliserade miljön då hunden varit ett glädjande sällskap, kommit och viftat på svansen, hjälpte till vid spända situationer, hunden var en patienternas bästa vän och de upplevde att de fick hjälp enbart av att röra vid hunden. Patienterna upplevde att

				hunden fanns där som en god lyssnare och patienterna lärde sig även att hantera känslor med hjälp från hunden.
Macauley, B. (2006).	Animal-assisted therapy for persons with aphasia: A pilot study.	Undersöka effekten och betydelsen av att använda AAT för personer med afasi.	Kvantitativ studie där tre män med afasi efter en stroke deltog. De fick AAT i 30 min/vecka under en termin. Frågeformulär användes vid terminens börjar i mitten och vid slutet av terminen.	Medel.